

Araştırma Makalesi

Basın Bülteni ve Duyurularında Etik Konusunun Örnek Olaylarla Eleştirel Olarak İrdelenmesi

Hicabi Arslan (Dr. Öğr. Üyesi)
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi İletişim Fakültesi
harslan@adu.edu.tr
ORCID: 0000-0001-9424-7722

Başvuru Tarihi: 01.10.2019
Yayına Kabul Tarihi: 04.12.2019
Yayınlanma Tarihi: 24.01.2020
DOI: <http://10.17680/erciyesiletisim.627661>

Öz

Bugün sosyal yaşamı belirleyen en önemli merkezlerden birisi de medyadır. Bir çok insanın yaşamını medya aracılığıyla algılayıp, yorumladığı kabul edilmektedir. Medya denildiği zaman bilgileri ve mesajları saklamak, uzaktan iletmek, siyasi ve kültürel deneyimlerin güncelleştirilmesi yönündeki üç temel işlevi, bütünüyle ya da kısmen gerçekleştirme imkânı sağlayan tüm işletim sistemleri anlaşılmaktadır. Medya bilgilendirme, kültür aktarımı, eğlendirme ve toplumsal hale getirme, mal ve ürünlerin tanıtılmasında reklam aracı olma gibi işlevleri yerine getirirken; siyasi açıdan da propaganda, denetim ve eleştiri, kamuoyu oluşturma, tartışma ve diyalog kurma işlevlerini de gerçekleştirir.

Basın açıklamalarının medyayla olan ilişkisine bakacak olursak, medyanın en önemli görevlerinden biri de haberle birlikte bilgi sunmaktır. Medyanın bu özelliğiyle günlük yaşamdan, sağlığa, siyasete ve ekonomiden, özel yaşama ilişkin pek çok bilgiyi geniş halk kitlelerine ulaştırmaktadır. Toplum, medya sayesinde bilginir ve aynı zamanda medya ile yön bulur; bu özellik medyaya haber yapımında büyük sorumluluk yüklerken, toplum oluşturulan vizyon veya gündem de birer medya ürünüdür.

Toplumsal yaşamı bir düzene oturtmak için her toplum, kendi kültürel değerleri doğrultusunda yaşamın tüm alanlarını kapsayacak kurallar oluşturmuştur. Gelenek ve görenek kuralları, mesleki özelliklere göre belirlenen mesleki uygulama ilke ve kuralları sosyal yaşama belirli bir düzen sağlar. Bu doğrultuda, toplumlara ait çeşitli kültürel unsurların dikkate alınmasıyla ortaya çıkan ve genellikle yazılı olmayan ahlaki kurallar, sosyal yaşamın her alanına yayılır. İş ve meslek uygulamaları da belirli ahlaki yani etik kurallar doğrultusunda gerçekleştirilir. Her meslek alanının olduğu gibi burada da bir takım evrensel etik değerlerden söz edilebilir.

Bu çalışmada, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Yüksek Lisans öğrencileri; K. Akın Toker, Orhun Demirci, Yasemin Yıldırım, Necdet Arıkan, Zeynep Kantarcı, Sefa Koç ve Musa Duman tarafından, "Basın Bülteni ve Duyurularına Eleştirel Mesleki Yaklaşımlar" dersi kapsamında yapılan 7 adet farklı içerikli örnek çalışma kapsamında, basın bültenlerinin haberleştirilmesi ve bunların gerçekte nasıl işlenmesi gerektiği, adli-idari birimlerin tutum ve davranışları ile kamuoyunun beklentilerinin nasıl olması gerektiği eleştirel bakış açısı ile ele alınarak irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Basın Bülteni, Etik, Basın Duyurusu, Eleştirel Bakış, Medya.

Research Article

Critical Analysis of Ethics in Press Releases And Announcements through Case Studies

Hicabi Arslan (Asst. Prof. Dr.)
Aydın Adnan Menderes University Faculty of Communication
harslan@adu.edu.tr
ORCID: 0000-0001-9424-7722

Date Received: 01.10.2019
Date Accepted: 04.12.2019
Date Published: 24.01.2020
DOI: <http://10.17680/erciyesiletisim.627661>

Abstract

Today, media is one of the most important centers designating social life. It is accepted that many people in the modern world perceive and interpret life through media. The notion of media comprises all operating systems enabling the three basic functions which include; keeping information and messages, conveying them remotely and updating political and cultural experiences, either completely or partially. While fulfilling functions such as informing, conveying culture, entertaining and socializing, mediating commercials to publicize goods and products; media also fulfills the functions of making a political propaganda, inspecting and criticizing, creating a public opinion, discussing and establishing a dialogue.

Considering the relationship of press statements with media; one of the most important functions of media is to provide news and information. By this means, media provides people with extensive information; from fashion to health and to politics, from economy to private life. Society is informed and also directed via media, which consequently lays a great burden on media especially while conveying news. In other words, the vision or agenda created for all incidents in society is largely a product of media.

Every community has established rules comprising all areas of life in accordance with their own cultural values to put social life in order. Rules of customs and traditions, as well as principles and rules of professional practice that are determined according to professional qualities provide social life with a certain order. Accordingly, moral principles that arise on the basis of various cultural elements of communities and are usually unwritten spread in every area of social life. Occupational and professional applications are carried out according to certain moral (ethical) rules, as well. As in every area of profession; media also has certain social and universal ethical application rules.

In the study, the graduate students K. Akin Toker, Orhun Demirci, Yasemin Yildirim, Necdet Arikan, Zeynep Kantarci, Sefa Koc and Musa Duman from Adnan Menderes University Institute of Social Sciences Department of Public Relations and Advertising examined the reporting of press bulletins, how to process them in reality, attitudes and behaviors of judicial/administrative units and expectations of the public, within the scope of a case study which was conducted using seven different contents within the context of the "Critical Professional Approaches to Press Bulletins and Releases" lesson from a critical viewpoint.

Keywords: Press Bulletin, Ethics, Press Release, Critical Viewpoint, Media.

Giriş

Gelişen ve her geçen gün yenilenen teknik alt yapısı ile çevremizi saran iletişim dünyasında karşı karşıya kaldığımız tüm içerikler; acaba bizimle aynı pencereden bakan biri veya birileri tarafından da eleştirel bir bakış açısıyla ve sorumluluk alınarak öz denetime tabi oluyor mu oluyorsa nasıl ve hangi kurallarla?

Bu sorulara cevap verebilmek için, basında özellikle de gazete, dergi ve internet haberciliğinde üretilen içeriklere karşılık okurların, takipçilerin ve izleyicilerin tepkilerini ve onlar adına hareket etmekle görevlendirilen resmi ya da fahri ombudsmanların diğer bir ifadeyle okur temsilcilerinin işlevleri ve bunun yansımalarının belirlenmesi gerekmektedir.

Küreselleşme ile birlikte kitle iletişim araçları çok geniş coğrafi alanlara ulaşmayı hedeflemiştir. Günümüzde yaşanan bilimsel ve teknolojik gelişmeler kitle iletişim ağını da genişletmiştir (Dingil ve Çam, 2017, s. 159). Gelişen teknoloji sonucu basının toplumsal yaşamı etkilemedeki gücünün artması, siyaset ve medya arasındaki ilişkilerin daha karmaşık bir hale gelmesine sebep olmuştur. Medyanın toplumu kucaklayıcı yapısı siyaset kurumunun en çok önem verdiği konu olmuş, medya ve siyaset ilişkisinde bunun kısa vadede yararları gözlemlenmiştir. Toplumsal destek arayışında olan siyasal yapılar, medya üzerinden kendi değer yargılarını topluma aktarmak için tüm imkanlarını seferber etmişlerdir. Bu sayede medya ve siyaset ilişkisinde, medyanın siyasallaşması ivme kazanırken, alınan farklı pozisyonlarda medya kendi değer yargılarını ön plana çıkarmıştır. Medya artık kamuoyunu güdümlenen bir araç olmuş ve kimi zaman istenirse de tüketiciler pasif hale gelmiştir (Tokgöz, 2008, s. 206).

Yazılı, görsel, işitsel yayın organları gibi bütün iletişim alanlarını kapsayan medya, genellikle yönetim mekanizmasını toplum adına denetleyen ve onların görüşlerini yönetim kademelerine ileten, kamusal / sosyal hizmet gören bir kurumsal yapıdır (Damlapınar, 2007, s. 129). Basın açıklamaları ve medya ilişkisine bakacak olursak, medyanın en önemli görevlerinden birinin de haber ve bilgi vermesi olduğunu ifade etmeliyiz. Medya, modadan sağlığa, siyasetten ekonomiye bir çok alanda hem özel hem de genel bilgiyi geniş halk kitlelerine ulaştırmaktadır.

Toplum, bilgilendiren medya aynı zamanda onu yönlendirmede de başarılı olmuştur; dolayısıyla irade medyaya haber aktarımında büyük ödevler yüklemektedir. Yani toplumdaki tüm olaylar hakkında oluşturulan vizyon veya gündem büyük oranda medyanın ürünüdür (Budak, 2015, s.14). Toplumsal yaşamı bir düzene oturtabilmek için her toplum kendi kurallarını oluşturmuştur. Gerek gelenekler ve gerekse mesleki etik anlayışı ve kurallar bu oluşturulmaya çalışılan düzenin bir parçası olarak algılanırlar. Diğer meslek dallarında olduğu gibi medyanın da kendine ait toplumsal ve genel kabul görmüş bir takım etik uygulama kuralları söz konusudur (Zor, 2014, s.3). Medya etiği, medyanın tümünde olmasa da bir çok yerinde daha iyi hizmet sunulabilmesi adına meslek örgütleri tarafından belirlenen bir dizi kurallar üzerine dayandırılarak uygulanmıştır.

Geleneksel medyadan yeni medyaya geçişte yaşananlar özel hayata ait her türlü duvarların yıkıldığı, herkesin her şeyi bilmesi gerektiği gibi genellemelere yol açmıştır. Ancak medya içerik sağlayıcısı ve takipçisinin karşılıklı olarak haklarını kullanmaları da ayır bir sorunu gündeme taşımıştır. Haber yapıcı haberini bir an önce yapıp sunmak isterken, diğer tarafta bundan olumsuz olarak etkilenecek bir kitlenin de varlığı unutulmamalıdır.

Ancak mevcut düzen içerisinde toplumun her kesimi istediği an ve mekânda çok da kolay bir şekilde sosyal medyadan istediği habere bir tıkla ulaşabilirken haber içeriklerinin toplumda ciddi yaralara neden olmayacak şekilde sunulmasına özen gösterilmelidir. Haberlerde fotoğraf kullanımında dikkat edilmesi gereken etik ilkeler, Medya Derneği tarafından hazırlanan Türkiyeli Gazeteciler İçin Etik İlkeler adlı kitapta maddeler halinde sıralanmıştır. Buna göre;

“Şu hususlara dikkat gösterilmelidir,

- Fotoğraf çekimleri dikkatli ve özenli olmalı ve şiddet kurbanlarının veya hayatta kalanların acılarını tazelemeyecek bir mesafeden yapılmalıdır.
- Kullanılan görsel malzemeler gerçeği olduğu gibi yansıtmalıdır.
- Çocuklar ile cinsel nitelikli suçların mağdurlarının, kurbanlarının fotoğraflarının veya görüntülerinin alınması ve kullanılması konusunda azami hassasiyet gösterilmelidir.
- Gazeteci olaylara konu olan herkese etik değer çerçevesinde saygı ve dürüstlikle davranılmalıdır” (Medya Derneği, 2011, s. 20-22).

Gazetecilik mesleğinin gelişip önem kazanmasıyla beraber başta kurumsallaşma olmak üzere, tekelleşme olgusu, medya patronlarının zamanla medya dışı işlere yönelmesinin yanı sıra yalan ve manipülasyon amaçlı haber, özel yaşamın gizliliğinin ihlali, kamu yararının gözetilmemesi ve kişisel çıkarlar gibi mesleğe yönelik özel ve önemli sorunlar baş göstermiştir. Medyada etik kavramına bilhassa çalışanları tarafından gereken önemin verilmemesi kalite ve özdenetim sorunlarını tekseslilik koşullarında gündeme getirmektedir. Bu etiğe uyacak ve geliştirecek olan elbette basın çalışanlarıdır. Bu sorunların çözümüne yönelik önce, hukuki düzenlemeler yapılsa da bunlar yetersiz kalmış ve birtakım sakıncalarla karşılaşmıştır. Bu da “basın özgürlüğü” kavramı çevresinde etik ilkeler oluşturma gereksinimini ortaya çıkarmıştır.

Halkla ilişkiler çalışanlarının kendilerini ve kurumlarını ifade etmede, haber üretme telaşında olan medya mensuplarının ise kaynak bulmada en çok baş vurdukları yol iletişim araçlardan hatırı sayılır ürünler olarak sayılabilecek; basın bültenleri, basın bildirimleri, basın duyuruları, basın bilgi notları gibi ifade edebileceğimiz kullanım amaçları birbirine yakın olan çeşitli yöntemlerden bahsedilebilir. Bunların doğru açık ve anlaşılabilir olmaları onları işleyecek olan medyanın işini kolaylaştırırken aynı zamanda da amacına ulaşmasına yardımcı olur. Bu amaçla hazırlanan basın bülteni vb. ürünlerin amacı, yöntemi, işlenmesi ve karşılık bulması konularında uyulması gereken yol, yöntem ve uyulması gereken etik kuralların irdelenmesi ihtiyacı doğmuştur.

Bu makale çalışmasında, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Yüksek Lisans öğrencileri; K. Akın Toker, Orhun Demirci, Yasemin Yıldırım, Necdet Arıkan, Zeynep Kantarcı, Sefa Koç ve Musa Duman tarafından, “Basın Bülteni ve Duyurularına Eleştirel Mesleki Yaklaşımlar” dersi kapsamında yapılan ve başlıkları aşağıda verilen 7 adet farklı içerikli örnek çalışma kapsamında, basın bültenlerinin haberleştirilmesi ve bunların gerçekte nasıl işlenmesi gerektiği, adli-idari birimlerin tutum ve davranışları ile kamuoyunun beklentilerinin nasıl olması gerektiği eleştirel bakış açısı ile ele alınarak irdelenmiştir.

- Cemal Kaşıkçı Cinayetinde Basın Açıklamalarının Medyada Haberleştirilmesine Eleştirel Bakış Ve Etik Yaklaşımların İncelenmesi
- Ahmet Kural Sıla Gençoğlu Darp Olayında Basın Açıklamalarının Medyada

Haberleştirilmesinde Etik Yaklaşımların İncelenmesi Ve Eleştirel Bakış

- Öğrenci Andının Kaldırılması Sürecinde Kişi Ve Kurumlar Tarafından Yapılan Basın Bültenleri ve Açıklamalarının Mesleki Yönden İncelenmesi
- Basın Bülteni ve Duyurularına Eleştirel Mesleki Yaklaşımlar Kapsamında Bir İnceleme, Kosan Kozmetik Basın Bildirisi
- Basın Bültenlerine Eleştirel Yaklaşımlar, Askeri Envanterlerde Yaşanan Kazalar ve Bu Kazaların Bülten Halinde Basına Yansımaları
- Dünya Engelliler Günü Kapsamında Yerel Yönetimlerin Yayınladığı Basın Bültenlerine Eleştiri , Aydın Büyükşehir Belediyesi Örneği
- F1 Tohum ve Yeşil Devrim Işığında Bir Basın Bülteni Eleştirisi, Bayer Şirketi ve Verimin Hakim Kılınması Konulu Basın Bülteni Örneği

1. Medyada Etik Anlayışı

Etikten soyutlanmış bir hayat düşünmek neredeyse imkansız hale gelmiştir. Toplumsal varlıklar olarak hepimiz doğru- yanlış, iyi-kötü gibi yargıları içeren normatif kararlar vermek yani etik ile iç içe yaşamak zorundayız. Bir kişinin kendisini etik-özne “insan” olarak tanımlayışı ile etik özne “gazeteci” olarak tanımlayışı tam örtüşmese de umulur ki; taban tabana bir zıtlık olmasın (Şahin, 2016, s. 15). Gazetecilerin mesleki etik açısından topluma ve toplumun bireylerine karşı sorumlulukları vardır. Bu sorumlulukların başında halka doğru haber akışını sağlamak ve doğru bilgilerle yönlendirmek gelir.

Medyada etik ya da bir başka deyişle basın ahlakı olarak nitelediğimiz olgu geniş bir çerçeveyi içine alır. İletişim ve teknoloji çağı olarak adlandırılan günümüzde, kitle iletişim araçlarının gelişimi ve çeşitliliği eş güdümlü olarak medya mensuplarının da basın için üretim yaparken belirli kurallar ekseninde hareket etmesini zorunlu kılmıştır. Medya olayları aktarırken çoğu zamanda olumlu veya olumsuz etkilerini de beraberinde hedef kitleye iletmektedir. Özellikle olağandışı zamanlarda bu etkilerin daha da yüksek bir seviyede olduğu bu nedenle de medya takibinin ve anlaşılmasının zorlaştığı bilinmektedir. Toplumun her bireyi medyayı ne kadar doğru okuyabilir ve anlamlandırabilirse çözüm de bir o kadar kolay olur. Olağanüstü zamanlarda her açıdan yayıncılık gerçekten çok zor ama önemli bir iştir. Bu zamanlarda öğrenme isteği en üst seviyelere çıkar. Topluma doğru, eksiksiz ve paniğe, yılgınlığa, karmaşaya neden olmayacak, sorunu daha da büyütmeyecek bir bilgi akışı önem kazanır.

“Gazetecilik etik ilkeleri dürüstlük, doğruluk, nesnellik, tarafsızlık, hakkaniyet, kamuoyuna hesap verme ve haber değeri olan bilgiye erişmek için kullanılan anonim kaynakların korunmasını kapsar. Başka pek çok etik sistemde olduğu gibi, gazetecilik etik ilkeleri de “zararın sınırlandırılması” prensibine dayanır. Bu ilke, özellikle çocuklar söz konusu olduğunda gereksiz bilgilerin habere girmemesi; örneğin tecavüz gibi suçlarda mağdurunun kimliğinin gizli tutulması, insanların itibarını zedeleyecek bilgilerin yayınlanmaması veya intihar edenlerin intihar yönteminin açıklanmaması gibi kurallar önerir.” (Bianet.org: 17.7.2017)

Medya etiği profesyonel etiğin bir uzantısıdır. Bu nedenle medya etiğinin genel bir çerçevesini çizebilmek için etik kavramına bakmak gerekmektedir. Etik kısaca “ahlak felsefesi” anlamına gelmektedir. Etik “ahlaki açıdan kabul edilebilir bireysel, kurumsal ve toplumsal değerlerin tanımlanması aynı zamanda da insan davranışını değerlendirmenin temel ölçütü olarak kullanılması” şeklinde tanımlanabilir (İrvan, 2003, s. 57). Gazetecilikte etik konusunu diğer kurallardan ayrı bir başlık olarak açmak gerekir. Her meslekte olduğu

gibi gazeteciliğin de kendine özgü etik ilke ve kuralları vardır. Gazetecilikte geçerli olması istenen temel ahlak kurallarının yazıya dökülmesi meslek örgütlerinin, derneklerin, birliklerin kurulmasıyla başlamıştır.

Mesleki etik kurallarına ve ilkelerine işlerlik kazandırmak hukuk ve özdenetim olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilmektedir. Özdenetimde, çoğunlukla haber içeriklerine yönelik okuyucu şikayetlerinin giderilmesinde okur temsilcisi önemli bir role Hukuka uygunluk açısından da basın özgürlüğünün kötüye kullanılmasını ve devletin basına müdahalesini önlemek için takip edilecek süreci ifade eder (Çakır, 2017, s. 67).

2. Basın Açıklamalarının Habere Dönüştürülmesinde Yazım Kuralları

Haberi yazan muhabir, yazılı ve görsel bir iletişim aracı yoluyla haber ve bilgi peşinde koşan, aynı zamanda da hedef kitlesine önemli diye nitelendirdiği bilgileri toplayarak yazan kişidir. Muhabir haberi aktarırken, bilgileri doğru ve okuyucunun anlayacağı bir dille aktarmalıdır. Doğru olmayan ve eksik olarak kaleme alınan bilgiler okuyucunun kafasını karıştıracaktır. Yazılmadan önce haberin konusu çok iyi araştırılmalı ve bütün aşamaları en küçük detayına kadar ortaya konulmalıdır. Çünkü haber anlayışı ve haber tanımlarından yola çıkılarak haberi meydana getiren öğelerden söz edilmektedir. Bunlar; doğruluk, önem, güncellik, ilgi çekicilik, yakınlık ve nesnelliktir. Haberin en temel ve önemli ögesi doğruluktur. Doğruluk haberin olmazsa olmaz nitelikli temel ilkesidir. Haber gerçeklere ve doğru verilere dayanmalıdır (Girgin ve Özay, 2013, s. 9).

Haber için bir diğer önemli ilke ise güncelliktir. Teknolojinin gelişimiyle birlikte günümüzde haber çok çabuk tüketilen, eskiyen ve güncelliğini yitiren bir hâl almıştır. Özellikle internet ve sosyal medya haberin ömrünü dakikalara indirmiştir. Hatta dünya üzerinde üreticisi tarafından en hızlı bir şekilde tüketilen üretim materyali sosyal medya olarak anılmaktadır. Son olarak bir muhabirin gözden kaçırmaması gereken haber ilkesi veya ögesi de nesnelliktir. Gerçeğin, tek taraflı haberde olması ciddi gazetecilik ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Her olayın aydınlatılması gereken iki yönü vardır. Her iki taraf da dinlenmeli ve habere yansıtılmalıdır (Schlapp, 2002, s.12). İyi bir haberde olayın öyküsü; baştan itibaren okurun kafasında zamanı, mekânı ve olayın kahramanlarını canlandıracak biçimde şekillendirilmelidir. Muhabirin olay ile ilgili takip etmesi gereken 5N 1K soruları, haberciliğin evrensel biçimidir. Gazete okurları genellikle nasıl ve neden sorularının cevabını haberde genellikle girişten hemen sonra aramaya başlarlar. Bu soruların dikkat dağılımadan verilen cevap önemlidir. Eğer haberin sonuna bırakılırsa hedef kitle okumayı, izlemeyi ve dinlemeyi devam ettirmeyecektir.

Medyada yer alan haberlerin, bilgilerin büyük çoğunluğu halkla ilişkiler ile doğrudan ilgilidir. Halkla ilişkiler – medya arasındaki ilişki bazen birbirinin sorumluluk alanına girecek kadar da agresiftir. İlgili kurum ve kuruluşlardan gönderilen haber metinleri, basın bildirimleri, duyuruları, davet notları ve diğer bilgilendirmeler kimi zaman çok profesyonelce hazırlanır ve kullanımı kolay ve hızlı olur, kimi zamanda çok amatörce hazırlanır ve medyada bu işle sorumlu olanları oldukça yorabilir.

Bir gönderinin medyada istenildiği şekilde yer alması veya almaması bazı temel koşullara bağlıdır;

Örneğin;

- Gönderi sadece reklam amaçlı bir duyuru olursa
- Haber değeri taşımayan bir metin olması

- Yazım kurallarına uygun bir metin olmaması
- Gönderinin gündem dışı veya ilgili zaman dilimine uygun olmaması
- Hedef kitle ile konu arasında istenilen düzeyde bir uyumun olmaması

gibi durumlarda gönderi medya gündeminde yer almayabilir.

Aşağıdaki hallerde de uyum sağlanması halinde gönderi medyada istenildiği şekliyle yer bulabilir.

- Gönderinin yönlendirileceği yerin yayın politikasının iyi analiz edilmesi
- Yayın yerinin yayın periyodunun bilinmesi
- Yayın aralıkları ve sürelerinin iyi ayarlanması
- Kullanılan yayın tekniği ile gönderi içeriği arasında teknik uyum bulunması
- Yayın hinterlandının gönderiye uygun tayin edilmesi
- Takipçi, izleyici, okuyucu ve dinleyici profilinin içeriğe uygun olması
- Yayın yol ve yöntemleri ile gönderi içeriğinin örtüşmesi ve bu yolla dağıtımının gerçekleştirilmesi

3. Basın Açıklamalarının Habere Dönüştürülmesinde Fotoğraf Kullanımı

Fotoğraf kullanımı basın açıklamalarının habere dönüştürülmesinde büyük önem taşır. Basın bültenlerindeki haber metnine görsellik açısından zenginlik sağlamaktadır. Metne canlılık kazandırmanın yanında anlatılan olaya kanıt niteliği de taşır (Bayçu, 2013, s. 50). Fotoğraflar metnin okunabilirliği arttırmalıdır. Özellikle fotoğraflarda alt yazı çok önemlidir, başlıktan sonra dikkat çeken kısımdır. Bu nedenle alt yazı yazımına özen gösterilmelidir. Metinle fotoğraf birbirinden kopuk olmamalı, fotoğraf metnini destekler nitelikte olmalıdır, verilmek istenen mesajı yansıtabilme özelliğine de dikkat edilmelidir. Başlıktan sonra en çok okunan kısım olan fotoğraf alt yazısı, haber metninin tamamını okutacak şekilde hazırlanmalıdır.

4. Basın Bildirisi (Duyurusu, Bilgi Notu)

Kişi veya kuruluşların çalışmaları konusunda basını bilgilendirmek için kullandıkları yol ve yöntemlerden birisi de basın bildirisidir. Yayın periyodu olmayan, ancak ilgisinin önemli bir faaliyetini ön plana çıkartmak için seçilen özenli ve öz ifadelerden oluşan aynı zamanda da ücretsiz bir şekilde hazırlanıp, ulaştırılan metinleri bu tanımlamaya dahil edebiliriz. Basın bildirilerinin kolay ilenebilmesi için reklam amaçlı olmaması, haber ve bilgi değeri taşıması, 5 N 1K kuralına uyarlanması, yazım dilinin kurallara uygun olması, aşırı uzunlukta olmaması, çerçevenin dışına çıkılabilecek durumların ayıklanması ve gönderici kurumun irtibat kurulacak kişi iletişim bilgileri, unvan, logo gibi anlam ve değer taşıyan diğer tüm unsurların bu metinlerde yer alması zorunludur.

5. Basın Bülteni

Kurumların etkinliklerini, stratejilerini, düşüncelerini ve diğer olağan-olağanüstü durumları içeren, aynı zamanda haber değeri taşıyan ve medya ile kamuoyuna duyurulmak üzere hazırlanan özenli metinler olarak tanımlayabiliriz. Aynı zamanda halkla ilişkiler faaliyetlerinde en görünür olan ve en sık başvurulan yöntemdir. Kurumlar amaçları doğrultusunda hedef kitleyi ikna etmek ve kabul görececek bir tutum ve davranış içerisinde olabilmeleri için bazı ikna yöntemlerine zaman zaman başvurabilirler. Bunları yaparken de basından yararlanır. Basınla ilişkilerde diğer araçlar (basın makaleleri, röportaj vb) kadar oldukça önemli bir yeri olan ve en yaygın olarak kullanılan araçlardan birisidir. Kurum, kişi, olay vb. ile ilgili olarak hedef kitleyi bilgilendirmek iyi bir imaj oluşturmak amacıyla yazılır. Halkla ilişkiler alanında metin yazarların en çok kullandığı

araçlardan birisi olan basın bülteni, kurum ile ilgili etkinlikleri, olayları vb. içeren haber değeri taşıyan, önemli bilgiler veren ve medyaya gönderilen yazılı metinlerdir (Baycu, 2013, s. 18).

Halkla ilişkiler disiplininin bir ürünü olan basın bültenlerinin içeriklerinin, politik ve eleştirel açıdan incelenmesi bu alana katkı sağlayacaktır. Siyasal söylemleri kapsayan halkla ilişkiler kavramı “politik” işlevin tanımlanması açısından da önem kazanmaktadır. Günümüzde uygulama alanının ve tekniklerinin çok çeşitli olmasından dolayı halkla ilişkilerin yüzlerce tanımı bulunmaktadır (Yolcu; 2016, s. 7). Bu doğrultuda, halkla ilişkilerin bir amacının da kamuyu etkilemek olduğu düşünülürse basın bültenlerinin önemi daha da artmaktadır.

Bir basın bülteninin medya yer alması için;

- Zamanlamanın doğru seçilmesi
- Olaydan nasıl yararlanılacağına aktarılması
- Belirgin bir halde ve anlaşılır olması
- Önem dercesine göre sıralama
- Olayların beklentiyi karşılama derecesi
- İlginçliklerin ön plana çıkarılması
- Var ise süreklilik arz eden durumların belirtilmesi
- İhtimallerin değerlendirilmesine imkan tanınması
- Kişiler, kurumlar arasında köprü görevi kurması
- Önemli kişi ve kurumlarla eş zamanlı ilişkinin korunması
- Olumsuzlukların belirlenerek giderilmesi

Basın bildirisi ihtiyaç oldukça yayınlanır, basın bülteni ise belli zaman aralıkları gözetilerek yayınlanır. Bazı duyurular ise sınırlandırılarak verilir örneğin konu, içerik ve zamanlamada gönderici kurum ön şartlar öngörebilir.

Basın bültenleri;

- Bilgi amaçlı
- Davet amaçlı
- Tek sayfalık haber bülteni metni
- Detaylı içeriğe sahip metin
- Teknik konu içerikli metinler
- Bir konuşma ya da raporlamayı tamamlayıcı bültenler
- Kısa duyuru ve resim altı yazılarla desteklenen metinler

6. Basın Makalesi

Belli bir konuda tutum, davranış alışkanlık ve farkındalık oluşturmak üzere hazırlanan ve medyanın kendisinden ziyade direkt takipçisini hedef alan yönlendirme metinleridir. Örneğin özellikle akıntıların kuvvetli yerlerde ve yaz mevsiminde meydana gelen ölümlü deniz kazaları konusunda yer tercihi konusunda uzman bir kişi tarafından kaleme alınan bir yazı, ya da bir depremin ardından ilgili bilim insanının hayatta kalma için alınması gereken acil tedbirleri anlatan makaleler gibi.

Tablo 1: Basın Bildirisi ve Basın Makalesi Arasındaki Farklar

Basın Bildirisi	Basın Makalesi
1. Bütün basın-yayın organlarına gönderilir.	1. Belli bir yayın organına gönderilir. Çünkü basın makalesi genelde istek üzerine yazılır ya da yazmak istediğiniz makale yazılacaksa gönderilir.
2. Basın bildirisi gönderildiğinde genellikle aynı dille yayınlanmaz, redakte yapılır. Yani gazeteci üzerinde değişiklik yapar.	2. Makale redakte yapılmaz, aynen yazılır.
3. Yazarın ismi belirtilmez, bildirinin sonuna isim yazılmaz, imza atılmaz.	3. Basın makalelerinde kesinlikle makaleyi yazan kişinin ismi yazılır, isim belirtmek istemezseniz takma isim bu da istenmezse yazı işleri müdürünün ismi yazılır. İsimsiz makale yazılmaz.
4. Basın bildirisinin ilk paragrafında haberin tümü açıklanır. Yani ilk paragrafta konunun özü yer alır. Mesaj doğrudan verilir.	4. İlk paragrafta sadece konu belirtilir. Makalenin ne hakkında olduğuna dikkat çekilir. Yani mesaj dolaylı olarak verilir.
5. Basın bildirileri katı bir yazım disiplinine sahiptir. Olaylar yorumdan uzak yazılır, net bilgiler verilir.	5. Daha esnek bir şekilde yazılır. Anekdotlara, mizahi unsurlara, alıntı ve örneklere yer verilir.
6. Yayın süresi kısıtlıdır. En kısa sürede yayınlanması gerekir.	6. Yayın süresi daha uzundur. Tekrar tekrar yayınlanabilir.
7. Maliyeti yoktur.	7. Daha maliyetlidir.
8. Basın bildirisi kısa olmalıdır.(2-3 sayfa)	8.Daha uzundur. (8-10 sayfa)

(https://www.academia.edu/5046444/BASIN_VE_HALKLA_ILISKILERIN_BIRBIRLERIYLE_ILISKILERI_KAVRAMSAL),
(Erişim tarihi, 26.09.2017)

7. Çalışmanın Yöntemi

Medya, günümüzde sosyal yaşama yön veren ve belirleyici unsurları da bünyesinde taşıyan öneli bir güce ve etkiye sahiptir. Pek çok insanın yaşamı medya aracılığıyla algılayıp, yorumladığı kabul edilmektedir. Bu nedenle görevlerini gerçekleştirirken kamu yararını ve kamuyu oluşturan bireylerin durumunu, değerini ve sahip oldukları önemi gözetmeye özen göstermelidir. Aynı zamanda ona kaynak sağlayan kanalların da aynı özene ve özveriye sahip olmaları beklenir. İşte bu yüzden basın bülteni başta olmak üzere diğer tüm üretimlerin amacına uygun yapılması ve bunun karşılıklı bir etik denetim süzgecinden geçirilerek sunulması esastır.

Makale yazımına örnek teşkil eden 7 adet farklı olay irdelenirken yöntem olarak aşağıda yer alan 5 konuya dikkat edilmiştir.

- Dil ve Üslup
- Yazım Kuralları
- Sosyal Yararlılık İlkesi
- Gerçeklik Vurgusu
- Genelleme ve Örnekleme

Çalışma Robert Mathew Entman'ın "Çerçeveleme" kuramı bağlamında irdelenmiştir. Çerçevelemek; algı oluşturulması istenen bir gerçekliğin bazı yönlerini seçip, onları bir iletişim formatında önemli hale getirerek bir problem tanımını, neden-sonuç yorumunu, ahlakî değerlendirmeyi ve/veya çözüm önerisini destekleyecek biçimde kullanmaktır. Sadece gündeme getirilenin değil, dışarıda bırakılanın, ikinci plana itilenin de dahil olduğunu vurgulamaktadır (Entman, 1993, s. 52). Bunun dışında metin analizlerinde çoğunlukla medya araştırmalarında uygulanan "eleştirel söylem analizi" yöntemi bağlı diğer yöntemler uygulanmıştır. İncelemeye konu olaylarda aşağıda ifade edilen yöntem takip edilmiştir. Özellikle çalışma konuları tercih edilirken;

- Kamuoyunda karşılık bulan uluslararası ve ulusal bazda işlenen bir konu olan “Cemal Kaşıkçı Cinayeti”
- Ulusal ölçekte, özellikle kadın-şiddet başlıklarına duyarlı bir kesim başta olmak üzere magazinel yönüyle de gündem oluşturan “Sıla Gençoğlu-Ahmet Kural Darp Olayı”
- 1933 yılından itibaren ülkemizde temel eğitim kurumlarında okutulan “Andımız”, siyasi otoritelerce alınan ani bir karar gereği kaldırılmış ve 2012’den günümüze kadar da hassasiyeti ile birlikte ulusal ve yerel basında karşılıklı bir şekilde taraflarca ele alınarak gündem oluşturmaya devam etmiştir,
- İşçi ve işveren ilişkilerini ele alan sendikalar dahil diğer STK’lar ile birlikte çalışma barışını ve üretimini analiz eden örnek bir olay olan “Kosan Kozmetik” konulu basın bildirisini
- Özellikle 1990’lı yıllardan günümüze yaşanan “askeri envanter kazaları” ve bunların sonuçları ulusal güvenlik içeriği nedeniyle ilgili taraflarca basına yansıtılan olaylar ve açıklamalar ele alınmıştır.
- Yerel yönetimler tarafından üretilen işlerin, icraatların olağan-olağanüstü dönemlerde duyurulması ve bunun yansımaları “Aydın Büyükşehir Belediyesi” ölçekli örneği ile ele alınmıştır.
- Tarımsal ve özel sektörleri ifade eden çalışmaları ve kamuoyuna medya aracılığı ile yansımalarını özetleyen “Bayer Şirketi ve Verimin Hakim Kılınması” konulu basın bülteni ve buna dair eleştiriler.
- Yukarıda içeriği farklı 7 konuda araştırma ve derleme yapılmış,
- İlgili kişi, kurum ve kuruluşlarca üretilen ve medyaya arz edilen ürünlerin, içeriklerin medya tarafından yeniden üretime tabi tutulması gözlemlenmiş,
- Hangi etik değer ve koşulları barındırması gerektiği eleştirel bir bakış açısı ile değerlendirilmiş,
- Kamuoyundaki etki ve beklentiler de karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

8. Elde Edilen Bulguların ,Verilerin Analizi

Bu çalışmada, metinlerin çerçevesi, yeniden düzenlenmesi ve algı yönetimi, manipülasyon kavramlarıyla birlikte ele alınarak bir değerlendirme yapılmıştır. Çerçeveleme kavramı ve analizi ABD’de sosyolog Erving Goffman (1974) tarafından geliştirilmiştir. Ancak kuram gerçek anlamda yaygın biçimde Robert Mathew Entman’ın 1993’te “Framing as a Fractured Paradigm” - “Kırılgan Bir Paradigma Olarak Çerçeveleme” makalesinin yayınlanması sayesinde ün kazanmıştır. Haberlerin çerçevesi, sözcükler, imajlar, yan-anahtar cümleler, metaforlar, fotoğraflar ve şemalar temsil şekillerini biçimlendiren yapılar olarak kullanılmıştır. Söz konusu çalışma 2017 Temmuz ve 2019 Ağustos dönemini kapsayan toplamda 25 aylık bir süreçteki haberlerin konu bazlı olarak yoğunluğu ve tekrar sayısı gözetilerek yapılmıştır.

8.1. Cemal Kaşıkçı Cinayetinde Basın Açıklamalarının Medyada Haberleştirilmesine Eleştirel Bakış ve Etik Yaklaşımların İncelenmesi

Bu başlık altında yapılan çalışmada özellikle yer alma sıklığına dayanılarak örnekleme yöntemi ile seçilen ulusal ve uluslararası yayın organlarının bu olaya bakış değerlendirilmiş ve elde edilen veriler şu şekilde analiz edilmiştir. (Bu çalışmada BBC News, Milliyet, Habertürk, Yeni Şafak, Cumhuriyet, Hürriyet Gazeteleri takip edilmiştir.)

Cemal Kaşıkçı cinayeti ile ilgili adli ve idari makamlar tarafından gerçekleştirilen basın açıklamalarının haber metnine uyarlanma aşamasındaki dil, içerik ve etik ilkeler eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Olayın içeriğinin ulusal ve uluslararası basın tarafından yansıtılış biçimi gözlemlenmiş ve yetkili makamların açıklamalarının ulusal ve uluslararası kamuoyuna sunulmuş biçiminin, kimi zaman doğrudan ve açık bir dil ve üslupla gerçekleşmediği sonucuna varılmaktadır. Cemal Kaşıkçı'nın gazetecilik kariyeri ve siyasi arenada gazeteci kimliğiyle üstlendiği rol, cinayetin işleniş biçimi, suçluların kimlik ve görevleri ile cinayetin işlendiği yerin resmi bir konut olması birlikte değerlendirildiğinde olayın medya açısından önemi açığa çıkmaktadır.

Dünya kamuoyunun, uluslararası kurum ve kuruluşlarının da bu soruşturma ve kovuşturma aşamalarını takip ettiğini göz önünde bulundurarak gazetecilerin, etik ilkelere riayet etmesi buna uygun bir habercilik anlayışı geliştirmesi gerekliliği önem kazanmaktadır. Belli kıstaslar bağlamında incelenen haber metninin daima etik anlayış çerçevesinde şekillendiğini söylemek mümkün olmamaktadır. Son olarak Cemal Kaşıkçı cinayeti hakkında yapılan basın açıklamaları ve haberleri incelenirken; medyanın haber ürettikleri endüstriyel şartlarının haberlerinin yazım dili, kurgusu ve ilkeleri göz ardı etmesine bunun da gazetecinin bağımsız olmadığı sonucuna varılmasına yol açtığı yorumlanmıştır. Medyanın önce güç odaklarına değil halka karşı sorumluluk duyarak görevini ve sorumluluklarını yerine getirmesi gerekirken, gazetecilik endüstrisinin hâkim ideoloji ve güç çerçevesinde şekil alması bunu zorlaştırmaktadır.

Şekil 1: Habertürk Sitesi'nin İncelenmesi (4 Ekim 2018 Tarihli Haber)

Şekil 2: Milliyet Gazetesinin İncelenmesi (16 Ekim 2018 Tarihli Haber)

8.2. Ahmet Kural Sıla Darp Olayında Basın Açıklamalarının Medyada Haberleştirilmesinde Etik Yaklaşımların İncelenmesi ve Eleştirel Bakış

Bu başlık altında yapılan çalışmada özellikle yer alma sıklığına dayanılarak örnekleme yöntemi ile seçilen ulusal yayın organlarının bu olaya bakış değerlendirilmiş, veriler şu şekilde analiz edilmiştir: (Bu çalışmada, Milliyet, Habertürk, Yeni Şafak, Cumhuriyet, Hürriyet Gazeteleri takip edilmiştir.)

Toplumsal yaşama yönelik her olayda, toplumun gözü kulağı olmalı, doğru habere etik ilkelerle ulaşmalı, yorum yapmadan haberi direk aktarmalıdır. Medya bu görevlerine yerine getirirken topluma mal olmuş, kamuyu var eden bireylerin değerini ve taşıdıkları önemi göz ardı etmemeye özen göstermelidir. Toplumsal değerleri etkilemede en önemli etken olan medya, görevlerinin yerine getirilmesinde, topluma hizmet düşüncesi, amaç ve göreve bağlılık, tarafsızlık saygınlık ve güven, özel hayatın gizliliği, gözetilerek bir yayıncılık yapılmalıdır (Zor, 2014, s. 8). Medya çalışanlarında haberi aktaran, gazeteci, işvereninden ve kamu otoritelerinden önce topluma karşı sorumludur. İlettiği haberin ve bilginin sorumluluğunu üstlenmek durumundadır. Gazetecinin özgürlüğünün sınırlarını sahip olduğu sorumlulukların yanı sıra meslek ilkeleri belirlemektedir.

Gazeteci, toplumun bilgi alma hakkı uyarınca, gerçeklere bağlı kalmalı ve her türlü şiddeti haklı gösteren, özendirilen haber yazımından uzak durmalıdır. Yazdığı habere mutlaka kaynak göstermeli, kamu yararı yoksa haberin sahibinin izni olmaksızın belge, fotoğraf ya da görüntü verilmemelidir. Topluma mal olmuş kişilerin yaşantıları kamuoyu tarafından merak uyandırır. Bu noktada, medyanın kamuoyunu bilgilendirme sırasında, özel yaşama müdahale konusunda özen göstermeli ancak kamunun yarına, haber alma özgürlüğü dikkate alındığında, haberi yazmak zorunluysa kişilerin özel yaşam alanı, kişilere zarar vermemeye dikkat edilerek aktarılmalıdır. Ahmet Kural ve Sıla olayında, İncelenen gazetelerde görüldüğü üzere çoğunlukla taraf tutularak yazılmış ve karşı tarafın söz hakkı, özel hayat gizliliği ilkesine uyulmamıştır. Atılan başlıklar, haberin içeriğinden bağımsız, görseller basın açıklamalarından farklı, sansasyonel bir durum yaratılmak için kullanılmıştır.

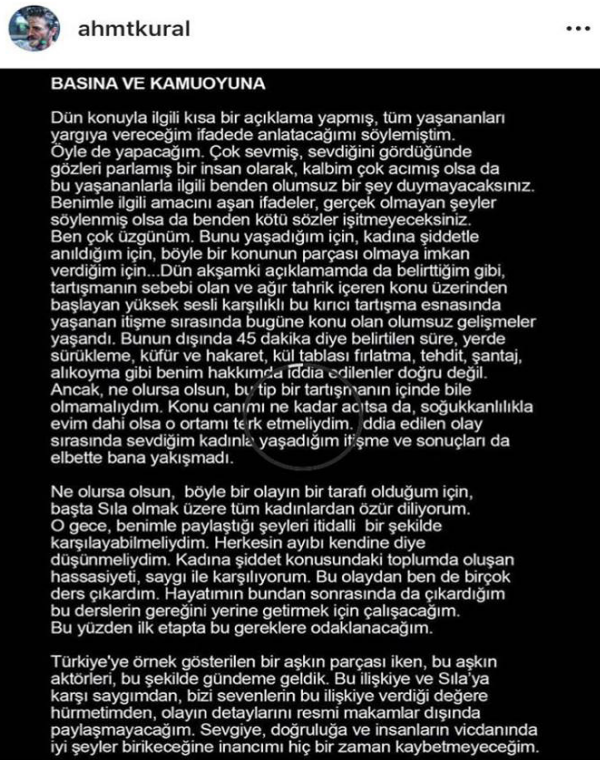
Şekil 3: 1.1.1018 Tarihli Sıla Gençoğlu'nun Instagram Hesabından Yapılan Açıklama

Son dakika... Sıla: Ahmet Kural'dan şiddet gördüm

Şarkıcı Sıla Gençoğlu, fiziksel şiddet gördüğünü iddia ettiği oyuncu sevgilisi Ahmet Kural'dan şikayetçi oldu. Mahkemeden Kural'ın 3 ay süresince kendisine yaklaşmamasına yönelik koruma kararı aldırdı. İfade verme işleminin ardından adliye çıkışında basın mensuplarına kısa bir açıklama yapan Gençoğlu, "Bir hukuki sürecin içindeyiz. Çok fazla bir şey söylemek istemiyorum. Zamanı gelince zaten konuşacağız. Savcılığa ifade vermeye geldim. Ahmet Kural'dan şikayetçiyim" dedi. Şarkıcının avukatı Rezan Epözdemir, mahkemenin Ahmet Kural aleyhine dün itibarıyla 3 aylık bir koruma kararı verdiğini ve bu kararın, "evden ve iş yerinden uzaklaştırma ile kitle iletişim araçlarıyla rahatsız etmeme" yönünde olduğunu da sözlerine ekledi. Öte yandan Sıla'nın ifadesinde, "Yerlerde sürüklendim, kafam duvarlara vuruldu. Saldırı yaklaşık 45 dakika sürdü" dediği ortaya çıktı.

01.11.2018 - 14:55 | Güncelleme: 01.11.2018 - 16:46 AA

Şekil 4: Habertürk Sitesinin İncelenmesi

Şekil 5: 01.11.2018 Tarihli Sıla Gençoğlu Haberinin İncelenmesi

8.3. Öğrenci Andının Kaldırılması Sürecinde Kişi ve Kurumlar Tarafından Yapılan Basın Bültenleri ve Açıklamalarının Mesleki Yönden İncelenmesi

Bu başlık altında yapılan çalışmada özellikle yer alma sıklığına dayanılarak örnekleme yöntemi ile seçilen ulusal yayın organlarının bu olaya bakış değerlendirilmiş ve elde edilen veriler şu şekilde analiz edilmiştir. (Bu çalışmada, Milliyet, Habertürk, Yeni Şafak, Cumhuriyet, Hürriyet Gazeteleri takip edilmiştir. Arıca konu ile ilgili olarak açıklama yapan çeşitli Sivil Toplum Kuruluşları, Siyasi Partiler ve ilgili Bakanlıkların da kurumsal internet sayfaları aracılığıyla yaptıkları açıklamalar da gözlemlenmiştir.)

Ülkemizde 2012 yılından itibaren konuşulmaya başlanan öğrenci andının kaldırılması tartışmaları 2018 yılı Ekim ayında Danıştay'ın kararı ile tekrar gündeme oturmuştur. Söz konusu süreçte çeşitli kişi ve kurumlar birçok basın açıklaması yapmışlardır. Bu çalışmada yapılan basın açıklamaları, basın bültenleri mesleki olarak ele alınmış ve düzeltilmeye çalışılmıştır. Öğrenci Andının kaldırılma sürecinde yapılan basın bilgilendirmeleri genel olarak hep aynı yönde ilerlemiştir. MEB gibi resmi kurumlardan yapılan açıklamalar mesleki ve yazım kuralları açısından yeterli, kısa ve anlaşılır olmuştur. Resmi kurumlar verdikleri mesajlarla kamuoyunu yeterli ve hızlı bir biçimde bilgilendirmişlerdir. Türk-Eğitim-Sen gibi resmi olmayan kurumların yaptıkları açıklamalar ise mesleki kurallardan oldukça uzak ve anlatım bozukluğu yönünden zengindir. Türk-Eğitim-Sen tarafından yayınlanan basın bültenleri fazlasıyla uzun ve anlam bozuklukları ile doludur. Uzun cümleler ve anlaşılmayan ifadeler okuyanda anlam karışıklığına neden olmaktadır. Yapılan çalışmalar sonucunda sosyal medyadan iletilen gönderilere sağlıklı bir şekilde ulaşamamıştır. Söz konusu dönemde süreçle ilgili sosyal medyadan gönderi paylaşan siyasiler ve kimi bürokratlar gönderilerini silmişlerdir. Danıştay'ın 2018 Ekim ayında almış olduğu andımızın kaldırılmasına yönelik yürütmeyi durdurma kararı da aynı kurumun web sitesindeki kararlar bölümünden kaldırılmıştır. Konu ve süreç hassasiyeti nedeniyle bir çok yerel ve ulusal yayın organı bu konuda kendilerine ulaşan basın bülteni ve benzeri bilgi notlarını ya görmemezlikten gelmişler ya da metinlerin uzunluğu, siyasal görüşlerle desteklenen bazı ifadeler nedeniyle kısaltmalara gitmişlerdir. Ancak bu haliyle de metinler anlam kaybına uğratılmıştır.

Şekil 6: Öğrenci Andı ile İlgili 23 Ekim 2018 Tarihli Akşam Gazetesi Haberi

Haberler > Gündem Haberleri > Danıştay'dan "andımız" kararı

Danıştay'dan "andımız" kararı

Danıştay 8. Dairesi, okullarda öğrenci andının okunması uygulamasını kaldıran Milli Eğitim Bakanlığı yönetmeliğinin yürütmesinin durdurulması istemini oy çokluğuyla reddetti.

Giriş Tarihi: 10.5.2014 14:00 Güncelleme Tarihi: 10.5.2014 15:56

Türkiye Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Sendikası, Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin "öğrenci andı" başlıklı maddesini yürürlükten kaldıran yönetmeliğin iptali ve yürütmesinin durdurulması istemiyle Danıştay'da dava açmıştı.

Milli Eğitim Bakanlığının Danıştay 8. Dairesine gönderdiği savunmasında, andın kaldırılmasının Atatürk'ün gösterdiği çağdaş uygarlık düzeyinin göstergesi sayılan demokratikleşmenin gereği olduğu, andın pedagojik olarak ilköğretim çağındaki çocuklar için uygun olmadığı, bu nevi yeminlerin demokratik toplumlarda söz konusu olamayacağı belirtildi.

Şekil 7: Öğrenci Andı ile İlgili 10 Mayıs 2014 Tarihli Sabah Gazetesi Haberi

8.4. Basın Bülteni ve Duyurularına Eleştirel Mesleki Yaklaşımlar Kapsamında Bir İnceleme, Kosan Kozmetik Basın Bildirisi

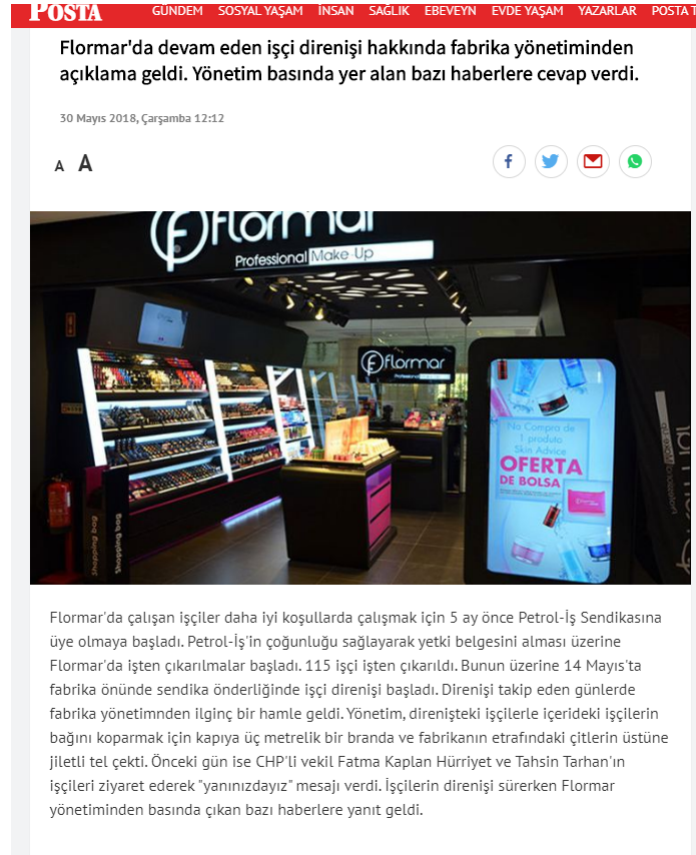
Bu başlık altında yapılan çalışmada özellikle yer alma sıklığına dayanılarak örnekleme yöntemi ile seçilen ulusal ve uluslararası yayın organlarının bu olaya bakış değerlendirilmiş ve elde edilen veriler şu şekilde analiz edilmiştir.

Bu bildiriye haberleştiren BBC Türkçe internet sitesi yer alan röportaj-haberde; "Şirketin kamuoyunu bilgilendirme metninde de olaylar sırasında kendi çalışma arkadaşlarına tacizde bulunup, onları darp eden kişiler olduğu, bu olayların yazılı ve görsel olarak kayıt altına alındığı ifade ediliyor. Ancak şirket, BBC Türkçe'nin bu kayıtları görme talebini yanıtsız bıraktı." (<https://www.bbc.com>) ifadeleri yer almaktadır.

Bu bilgiler gözetilerek bildiri kurgusal olarak beş N, bir K formülüne uygun gözükmektedir. Fakat bülteni yazan kişinin/kişilerin şu ya da bu sebeple bu soruların cevaplarını gerçekte çelişen ya da doğrulanamayan şekilde içerik ürettiği ve bu bilgilerin doğruluğunu sıyanan basın delil (bilgi) ve görüşme talebini yok saydığı görülmektedir. Kurumun paylaştığı bildirin giriş bölümünü oluşturan iki, üç, dört ve beşinci paragrafta kurum tarafından gerçekleşen olayların gerekçelerini de belirterek olayların nasıl geliştiği hakkında da bilgi yaymaktadır. Bu bilgilerden en önemlisi ise kurum tarafın iş akdini haklı olarak fesih etme gerekçelerine dair verdikleri bilgilerin yasalara dayandırılarak sunulmasıdır.

Gerek halkla ilişkiler uzmanlarının gerek basın çalışanlarının mesleki ve insani etik kuralların belirlemede yürütecekleri çabada dünyayı ve ona dair olan şeylerin anlamlarına gösterdikleri kabul, ret ya da yeniden tarif etme gelişen toplumsal yaşam

dinamikleriyle yeniden şekillenecektir. Yaşam pratiğiyle gelişen ve anlam kazanan dil aynı zamanda yarattığı anlamla yaşamı yeniden yönlendirmektedir. Konuya dair daha fazla ve doğru bilgi edinmek isteyen okuyucuların bahsi geçen sendikanın basın açıklamalarının metinlerini, egemen sınıfın yönlendirdiği medyanın yanı sıra alternatif olarak işçi sınıfı ve onların çevresinin yayınladıkları haberleri okuyarak ve işçilerle yapılan röportajları izleyerek ulaşmaları gerekmektedir. Böylece başta kendi zihinsel üretimimizin sonrasında konuya dair yaşam akışının yönlendiricisi olabiliriz.

Şekil 8: Flormar Firmasının İşçi Direnişi Hakkında Basın Açıklaması
30 Mayıs 2018 tarihli Posta Gazetesi Haberi

8.5. Basın Bültenlerine Eleştirel Yaklaşımlar, Askeri Envanterlerde Yaşanan Kazalar ve Bu Kazaların Bülten Halinde Basına Yansımaları

Bu başlık altında yapılan çalışmada özellikle yer alma sıklığına dayanılarak örnekleme yöntemi ile seçilen ulusal ve uluslararası yayın organlarının bu olaya bakış değerlendirilmiş ve elde edilen veriler şu şekilde analiz edilmiştir.

Ülkemiz askeri güç bakımından Dünyanın önde gelen sayılı ülkelerinden biridir. Global Firepower isimli şirketin 2017 yılında yaptığı ve 135 ülkeyi kapsayan araştırmada, 50'yi aşan faktörü ele alan kapsamlı bir çalışma yapılmıştır. Türkiye yapılan bu çalışmanın sonucunda kendisine 743.425 askeri personel, 8,2 milyar dolar savunma bütçesi ile 8. sırada yer bulmuştur.

Çok çeşitli askeri envantere sahip olan ülkemizde (207'si aktif olarak görev alan savaş uçağı toplam 1018 adet uçak, 2545 adet zırhlı taşıyıcı ve tank, 194 adet ise savaş gemisi) çoğunluğu eski tarihlerde başka ülkelerden satın alınan olmak üzere ve bir kısmı da ülkemizde üretilen silah ve mühimmatla ilgili olarak zaman zaman ölüm ve maddi hasarla sonuçlanan kazalar yaşanmaktadır. Bu kazalar genellikle basına ve kamuoyuna

askeri makamlar tarafından duyurulan kısa ve teknik , içerikli metinler ile hikaye edilmektedir. Ancak olaylarda yaşanan can kaybı nedeniyle kamuoyunu tatmin etmeyen bir boyuta ulaştığında medya aracılığı ile siyaseten bir sorgulama başlamakta, askeri-sivil bürokrasinin bilgileri ile medyaya yansıyan bilgilerdeki çelişkiler basın duyurularının medya tarafından işlenmesinde farklı anlatımlara neden olmaktadır.

Gerçeği algılamak ve sorgulamak bu gibi olaylarda daha zordur ve doğrulanması zaman alır. İşte basın bülteni-duyurusu v.b. bilgilerden haber metni oluşturulmasındaki teknik zorluklar bizim bu konulara daha eleştirel bir açı ile yaklaşmamıza neden olmaktadır.

8.6. Dünya Engelliler Günü Kapsamında Yerel Yönetimlerin Yayınladığı Basın Bültenlerine Eleştiri , Aydın Büyükşehir Belediyesi Örneği

Bu başlık altında yapılan çalışmada özellikle yer alma sıklığına dayanılarak örnekleme yöntemi ile seçilen yerel ve ulusal yayın organlarının bu olaya bakış değerlendirilmiş ve elde edilen veriler şu şekilde analiz edilmiştir.

Halkla ilişkiler mesajları, hedef kitleyi ikna ederek desteğini almak, iletişim araçları yoluyla iletilen mesajların hedef kitle üzerindeki etkisini en yüksek seviyeye ulaştırmak için amaca yönelik olarak doğru ve etkili bir biçimde hazırlanmalıdır. Toplumsal değerleri etkilemede en önemli etken olan medya, görevlerinin yerine getirilmesinde, halka hizmet bilinci, amaç ve misyona bağlılık, dürüstlük ve tarafsızlık saygınlık ve güven, özel hayatın gizliliği, menfaatlerin korunması gibi etik ilke ve değerlerin göz ardı edilmediği bir yayıncılık ortaya koyulmalıdır (Zor, 2014, s. 5).

Örnekte Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin hazırlamış olduğu basın bülteni, Basın bülteni hazırlanırken dikkat edilmesi gereken unsurlarına uymamaktadır. 'Başkan' , 'Özlem Çerçioğlu' kelimelerinin sayıca çok kullanılmış olması bültenin çıkarılış amacı olan Engelliler Günü aksine Belediyenin ve Belediye Başkanının öne çıkarılmaya çalışıldığının, Engelliler günü aracılığıyla adeta bir reklam metni hazırlandığını göstermektedir. basın bülteni hazırlanış biçimi, kullandığı kelime ve çerçeveleme özellikleriyle basın bültenlerinin amacına ve etik kurallarına uygun değildir. İncelenen bülten kamu kurumundan yayınlanmış olmasına rağmen kurumun siyasi olarak seçilmiş liderini öne çıkarmakta ve yayınlanış amacından sapmaktadır. Dolayısıyla basın kuruluşları siyasi tutum ve kaygılara göre metnin aynısını yayınlama, metni biraz değiştirip yayınlama veya hiç yayınlamama kararını uygulamışlardır.

8.7. F1 Tohum ve Yeşil Devrim Işığında Bir Basın Bülteni Eleştirisi, Bayer Şirketi ve Verimin Hakim Kılınması Konulu Basın Bülteni Örneği

Bu başlık altında yapılan çalışmada özellikle yer alma sıklığına dayanılarak örnekleme yöntemi ile seçilen yerel, ulusal ve uluslararası yayın organlarının bu olaya bakış değerlendirilmiş ve elde edilen veriler şu şekilde analiz edilmiştir.

Yeni iletişim teknolojilerinde enformasyonun her an yenilediği, bir enformasyona hakim olunduğu esnada bir diğerinin çoktan yerini başka bir enformasyona bıraktığı çağda basın bültenleri; reklam ve halkla ilişkiler sektöründeki kilit pozisyonunu korumakta, yenilenen teknolojik dinamikler karşısında kendini yeniden üretebilmektedir. Birden çok ülkede çalışmalarını sürdüren global markalar, faaliyet gösterdikleri bölgelerde lokal çalışmalar yaparak buldukları ülkelerin çeşitli iletişim ajanslarıyla çalışmakta, bu ajanslar vasıtasıyla da basın bültenleri oluşturulup gerekli yayın organlarına yönlendirilmektedir. Bu çalışmanın amacı hem zirai hem kimyevi ilaç üretip aynı zamanda da endüstriyel

bitki tohumu üreten Bayer firmasının yayınlamış olduğu basın bültenini eleştirel şekilde inceleyip servis ettiği bilgi ile tohum tartışmaları arasındaki ilişkiyi kavramaktır.

Türkiye'deki ilaç pazarına hiçbir yerli firma bile yokken girmeyi başarmış Bayer firması Türkiye'de iletişim çalışmalarına oldukça fazla önem vermiştir. Ürettiği birkaç ürünle adeta popüler ve güvenilir bir imaj çizen Bayer topluma kendini benimsetebilmiştir. 2016'daki satış işleminden sonra Türkiye'de hem dijital hem de kreatif ajanslarla yoluna devam eden firma bir çok global markanın yaptığı gibi yerel ajanslarla çalışmaktadır. Halkla İlişkiler disiplininin bir enstrümanı olarak düşündüğümüzde oluşturulan basın bülteni oldukça profesyonel bir profil ortaya koymakta ve ilgili basın organlarında yer alabilmek için yeterli içeriğe sahiptir. Ziraat odaları ve tarım kuruluşlarının bir çok yayın organlarında yer alan bu firma kaynaklı ve ajans imzalı bültenler hem küçük ölçekli hem de büyük ölçekli üreticiyi şekillendirmekte, kamuoyuna yön vermektedir.

SANAYİ DOMATESİNDE VERİMİ HAKİM KILMAK GEREK

f Facebook'ta Paylaş in LinkedIn'de Paylaş

Geniş kullanım alanı ve verimli üretim imkanlarıyla diğer domates çeşitlerinden kolayca ayrılan sanayi domatesinde yeni bir düzenlemenin gerekliliği su yüzüne çıkmış durumda. Sanayi ve üretim ayağında oluşan taleplerin karşılanması içinse verime dikkat çekmek şart.

Türkiye'de birbirinden diğli rakiplerin yer aldığı yaş sebze liginin zirvesinde açık arayla domates bulunuyor. Tarım için olduğu kadar endüstri alanı için de birçok fırsatı beraberinde getiren bu ürüne yönelik giderek artan bu ilginin temelinde ise değişen tüketim alışkanlıklarıyla birlikte öne çıkan hazır gıda tüketimi yatıyor. Bu noktada kendine sofralık ve sanayilik olarak iki ayrı yol çizen domatesten sanayi domatesini mercek altına almak büyük önem taşıyor. Zira yakından tanıdığımız yemeklere lezzet katan ya da tabaklara konuk olan ketçap, salça, domates suyu, konserve, sos ve parça domatesten hep ona rastlanıyor. Üretimde başarılı olmak içinse hem sanayinin hem de üreticilerin taleplerine kulak kabartmakta fayda var.

Geleceği görmek gerek

Bugün Türkiye, 12 milyon 600 bin bandında seyreden üretim oranıyla dünyanın en büyük 5 domates üreticisi ülkeden biri. Üretilen domateslerin yaklaşık olarak 3'te 2'si sofralık olarak tüketilirken, 3'te 1'i de salça üretimi ağırlıklı olmak üzere sanayi alanında değerlendiriliyor. Sanayi domatesinde bir başka dikkate değer nokta ise tamamına yakınının Ege ve Marmara bölgelerinde sözleşmeli olarak ürettiği olması. Çünkü hem sanayinin talep ettiği ölçülerin sağlanabileceği hem de üreticisinin yararlı olarak üretim yaparak biriktirebileceği bir ortamı oluşturmak şart.

Şekil 9: Sanayi Domatesinde Verimi Hakimi Kılmak Başlıklı Bayer Firması İnternet Sayfası Açıklaması

Kaynak: <https://www.tarim.bayer.com.tr/tr/digital/haberler/sanayi-domatesinde-verimi-hakim-kilmak-gerek.php-10.03.2017>

Şekil 10: "Tuta kelebeği domatesi vurdu"

Kaynak: <https://www.dunya.com/gundem/039tuta-kelebegi039-domatesi-vurdu-bereri-118502> adresinden alınmıştır, erişim tarihi 29.12.2018

Sonuç

Medya ve gazetecilerin etik tartışmaların merkezinde yer aldığı bilinmektedir. Gazeteciler halkı bilgilendirme görevlerini gerçekleştirirken kamu yararını ve bireylerin değerini gözetmelidir. Günümüz hâkim gazetecilik modelinin aslında bir endüstriyel üretim ve değişim değeri taşıdığı bunun da bir otomasyon altyapısı ile yürütüldüğü ifade edilmektedir. Önceki dönemlerde gazetecilik uygulamaları bir sorumluluk ve misyon alanı iken, bugün standart uygulamalarla gazetecilerin bireyselliğinin kaybolmasına ve itibar kaybına yol açmıştır. Gazetecilik idealist amaçlarla yapılan bir görev değil, sadece bir kariyer alanıdır. Bu kariyer alanında ilerlemek, tanımlı işin, tanımlanan şekilde yapılmasını gerektirmektedir (Talu, 1999, s. 20).

Gazeteci, toplumun bilgi alma hakkı uyarınca, gerçeklere bağlı kalmalı ve her türlü şiddeti haklı gösteren, özendirici haber yazımından uzak durmalıdır. Yazdığı habere mutlaka kaynak göstermeli, kamu yararı yoksa haberin sahibinin izni olmaksızın belge, fotoğraf ya da görüntü verilmemelidir. Toplumla mal olmuş kişilerin yaşantıları kamuoyu tarafından merak uyandırır. Bu noktada, medyanın kamuoyunu bilgilendirme sırasında, özel yaşama müdahale konusunda özen göstermeli ancak kamunun yarına, haber alma özgürlüğü dikkate alındığında, haberi yazmak zorunluysa kişilerin özel yaşam alanı, kişilere zarar vermemeye dikkat edilerek aktarılmalıdır.

Gerek halkla ilişkiler uzmanlarının gerek basın çalışanlarının mesleki ve insani etik kuralların belirlemede yürütecekleri çabada dünyayı ve ona dair olan şeylerin anlamlarına gösterdikleri kabul, ret ya da yeniden tarif etme gelişen toplumsal yaşam dinamikleriyle yeniden şekillenecektir. Gazetecilik, hem ciddiyet ve özen hem de "toplumsal sorumluluk" isteyen bir meslektir. Gelir geçer yönelimlerin, moda düşüncelerin veya iktidar ya da muhalefet hedeflerinin "amansız" savunucusu olamaz. Kuşkusuz ki bu ilkelere uymayan/

uymak istemeyen her medya organı, yaptığı görevin, yer verdiği haberin ve attığı başlığın ne kadar ciddi, özenli ve sorumlu olduğunu savunacaktır.

Medyanın haber ürettikleri endüstriyel şartlarının haberlerini yazdıkları biçimsel kural ve ilkeleri göz ardı etmesine bunun da gazetecinin özgür olmadığı sonucuna varılmasına yol açtığı yorumlanmıştır. Medyanın önce güç odaklarına değil halka karşı sorumluluk duyarak görevini ve sorumluluklarını yerine getirmesi gerekirken, gazetecilik endüstrisinin hâkim ideoloji ve güç çerçevesinde şekil alması bunu zorlaştırmaktadır. Gazetecilere yüklenen bu etik sorumluluk, yapı içerisinde zamanla uyulması mümkün olmayan etik kodları, mesleğin toplumsal bağlamını ve demokrasi ile ilişkisini unutturmaktadır. Medya ve siyaset arasındaki ilişki “ortak yaşama ilişkisi” şeklinde tanımlanmaktadır. Medya haber kaynağı olarak siyaseti görmekte; siyasiler ise kendi düşünce ve tutumlarının kamuoyuna ulaşmasını istemektedir. Bu bakımdan her ikisinin de gereksinimleri genel itibarıyla uyum içerisindeydir. Elbette bu ilişki karşılıklıdır. Fakat kuşatıcı çevreyi oluşturan, medyadan çok siyasettir. Onun için denilebilir ki, nasıl bir siyasi rejim var ise medya da öyle gelişir. Hiçbir medya sistemi asla siyasi rejimden bağımsız olamaz (Arabacı, 2004, s.109)

Bir basın bülteninin medya tarafından kullanılabilmesi için şu ana unsurları içermesi gereklidir;

- Bilgi amaçlı
- Davet amaçlı
- Tek sayfalık haber bülteni metni
- Detaylı içeriğe sahip metin
- Teknik konu içerikli metinler
- Bir konuşma ya da raporlamayı tamamlayıcı bültenler
- Kısa duyuru ve resim altı yazılarla desteklenen metinler

Aynı zamanda bültenlerin medya aracılığı ile kolay işlenebilir olması açısından bir basın bülteni hazırlanırken uyulması gereken asgari koşullar şunları kapsamalıdır;

- Zamanlamanın doğru seçilmesi
- Olaydan nasıl yararlanılacağına aktarılması
- Belirgin bir halde ve anlaşılır olması
- Önem dercesine göre sıralama
- Olayların beklentiyi karşılama derecesi
- İlginçliklerin ön plana çıkarılması
- Var ise süreklilik arz eden durumların belirtilmesi
- İhtimallerin değerlendirilmesine imkan tanınması
- Kişiler, kurumlar arasında köprü görevi kurması
- Önemli kişi ve kurumlarla eş zamanlı ilişkinin korunması
- Olumsuzlukların belirlenerek giderilmesi

Bugün gazetecilik mesleğinin yanına iletişim mesleği denilebilecek radyo, televizyon ve internetin getirdiği yenilikler eklenmiştir. Bunların tanımı yapılmadan sorunun aşılması zor görünmektedir. Ama şu nokta üzerinde de düşünmek gerekir; farklı yetki ve sorumluluk taşıyan iletişimcilerin tümünün uyması gereken bir etik metin ile Türkiye’de etik bilincinin geliştirilmesi zordur. Etik herkesi, okuru gazeteciyi, sorumlun yazı işleri müdürünü, genel müdürünü, genel yayın yönetmenini ve iletişim aracının sahibini farklı biçimlerde ilgilendirmektedir. (Uzun, 2007, s.3)

Küreselleşme süreci, siyasal ve ekonomik alanlarda olduğu gibi “medya düzeni” üzerinde de ciddi değişimlere neden olmaktadır. Ancak küreselleşme sürecinin kitle iletişim araçlarına olumsuz yansımaları da göz ardı edilmemelidir. Ayrıca küresel süreçte medya kartelleri ve tekelleri oluşma tehlikesi de her zaman mevcuttur. Medyada kartelleşme ve tekelleşme olduğu zaman kamuoyunun yanlış yönlendirilebilme tehlikesi de artmaktadır. Günümüzde kar maksimizasyonunun yanı sıra, sosyal birtakım amaçlara da hizmet etmek, işletme faaliyetlerini yönlendirir olmuştur.

Bu tarz amaçlarla çalışan kuruluşların başında ise “basın işletmeleri” gelmektedir. Ne var ki, kuruluş amacı olarak bakıldığında, basın işletmeleri de diğer tüm işletmeler gibi kar etmek amacıyla kurulmuştur. Buna karşılık, basın işletmelerinin, üretim yapısı, pazar dinamiklerinde görülen bir takım farklılıklar, basın işletmesi kavramını ve medya pazarını tanımlamayı zorlaştırmaktadır. Medyada son yıllarda iyice artan tekelleşme ve yoğunlaşma olgusu ciddi şekilde tartışma konusu olmaktadır. Radyo ve televizyon yayıncıları arasında sahiplik ve sermaye entegrasyonu şeklinde gerçekleşen ilişki biçimi “yatay medya yoğunlaşması” şeklinde adlandırılırken, televizyon ve radyo yayıncıları ile program üreten firmalar ve dağıtım pazarları arasındaki sahiplik ve sermaye ilişkisi “dikey medya yoğunlaşması” olarak tanımlanmaktadır.

Medyanın içinde bulunduğu temel sorunları işaret eden ve çözümüne yönelik “sübjektiflik” ya da “yanlılık” gibi eleştirileri bizzat dile getiren yine medyanın kendi içinden çıkardığı üst düzey yöneticilerdir. Bu kişilerle yapılan görüşmelerde yukarıda ifade edilen sorunların çözümü için bir takım öneriler getirilmiştir bunlar:

- Basın özgürlüğü, halkın bilgiye erişim hakkı ve gazetecilerin kendi vicdanlarını takip etme haklarının savunulması
- Doğruluk ve yanlış bilgilerin düzeltilmesi
- Olgu ile yorum arasında ayırım yapılması
- Bireylerin özel yaşamına saygı, özellikle hastalık veya ölüm durumlarında çocukların, suç mağdurlarının ve diğer hassas grupların korunması
- Kaynakların korunması
- Önyargı ve ayrımcılıktan kaçınılması
- Zorlamadan ve çıkar çatışmalarından kaçınılması

Haberler, toplum içerisinde çeşitli psikolojik sorunları mevcut insanların uyarılmalarına da neden olabilme ihtimalleri dikkate alınarak yapılmalıdır. Burada söz konusu olan, anlatılmak istenen medyanın tüm bu yaşananları tek başına ürettiği değildir, ancak toplum içerisinde yaşamlarını yitirmiş bireylerin yakınlarının yer aldığı veya bir şekilde şiddete maruz kalmış ama kurtulmuş, kurtulmaya çalışan bireylerin varlığının unutulmamasıdır. Yazılı, görsel medya tarafından kullanılan ifadelerle mağduriyetlerin oluşumuna zemin hazırlanmaması adına, mağdur ve mağdur yakınları yaşadıkları travma karşısında yeni travma nedeni olabilecek haberler, görüntülerden korumak adına etik kuralların ciddi manada medya çalışanları tarafından tekrar sorgulanarak işlerlik kazandırılması gerekmektedir.

“Dolayısıyla çözüm medyayı ve onu kuşatan koşulları karalamakta değil; sağlıklı bir kamuoyu, bilinçli bir toplum yaratabilmenin vazgeçilmez araçlarından biri olduğu kuşku götürmeyen medyanın, bu amacına ulaşmasının aracı olarak düşünülüp uygulanmaya çalışılan etik kural ve değerlerin işler hale gelmesini sağlayacak çözümlerin bulunmasında

yatmaktadır.” (Ünlüer, 2006, s.13) Haberin dili, özel yaşamın ihlali gibi pek çok konu medya ve etik konusu kapsamı dâhilindedir ve değişen medya yapısı içerisinde konu giderek daha büyük önem taşımaktadır.

Geleneksel medya yanında sosyal medya, yaşanan bu etik tartışmalarda (basın bültenlerinin özellikle haberleştirilmesini takip eden süreçte) alternatif bir haber mecrası olarak ana kanaldan daha da etkin ses getiren ve hatta yönlendirici etkisinin dahi diğerlerine göre daha etkin olduğu gözlemlenmiştir:

- Özel yaşamın gizliliği
- İçeriğin asıl kaynağının gizlenmesi
- Telif hakları
- Üretilen içeriklerin yeterince kontrol edilmeden yayınlanması
- Veri depolaması
- Haber ile reklam içeren ticari eylem arasındaki belirsizlik
- Bireylerin yalnızca tüketimin ana hedefi olarak belirlenmiş olması
- Nefret dilinin hakim olması
- Genel ahlak ve toplumsal değer yargılarının alt üst edilebilmesi

Bu ve benzeri bir çok yargısal sonuç, etik tartışmalarında aslında mücadelenin çok daha zor olduğunu, üretim boyutu kadar tüketim boyutunda da bir etik kod açılımına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Bu makalede irdelendiği ve eleştirildiği üzere, medya endüstrisinin rasyonel örgütlenmesi ve nesnel haber yazım biçimini ortaya çıkaran süreç ve etik kodlar arasındaki ilişkinin ekonomi politik ile çözümlenmesi gerektiği neticesinden söz edilebilir.

Makale konusuna benzer çalışmaların alanyazında yeterince yer almaması nedeniyle araştırma bulgularının sonuçlarını diyalektik bir biçimde irdeleme fırsatı olmamıştır.

Kaynakça

- Arabacı, C. (2004), *Basın ve Siyaset Üzerine- Medyada Yeni Yaklaşımlar* (editör: Metin Işık) Eğitim yayınları, Konya
- Bayçu, S. U. (2013). *Geleneksel ve Sosyal Medya İçin Yazarlık*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Bayçu, S.U. (2013). *Halkla İlişkiler Yazarlığı*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Budak, S. (2015). *Halkla İlişkiler ve Medya İlişkisi Çerçevesinde Basın Bültenleri, Halkla İlişkiler ve Medya Ders Notları*, Konya: Selçuk Üniversitesi
- Çakır, H. (2017). Gazete Haberlerinde Okur Temsilcisinin Rolü Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme. *Manas-Kırgızitan: Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (68) 63-75,
- Damlapınar, Z. (2007). *Medyada Anadamar (Ampirik) ve Eleştirel Yaklaşımlar. İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı*. Ankara, RTÜK Yayınları, 128-134
- Dingil, A.E. ve Çam, A. (2017). 15 Temmuz darbe girişimi sonrası yerel basın gündemi: Aydın ili örneği. *Uluslararası Darbe Sempozyumu Bildiri Kitabı içinde* Aslan, M. Haykıran, R. Bilgenoğlu, K. A. Çeken M. ve Dingil A.E. (Ed.). (1). 155-176

- Entman, R. (1993) Framing, Toward Clarification Of A Fractured Paradigm. *Journal Of Communication*, 43. 51-58
- Girgin, A. Ve Özsoy. S. (2013). *Haber Yazmak*. İstanbul: Der Yayınları.
- İrvan, S., (2003), Medya ve Etik, Medya Etik ve Hukuk . Alankuş S. (Der). *Habercinin El Kitabı 2*, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yay.
- Tokgöz, O. (2008). *Siyasal İletişimi Anlamak*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları
- Schlapp, H. (2002). *Gazeteciliğe Giriş*, Aygün, I. (Çev.). İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları
- Şahin, H. (2016). Medya Etik, Örs, F. (Ed.). Bursa: Sentez Yayınları, 14-22
- Talu, U. (1999). *Maskelisine Karşı Açık ve Özgür Subjektiflik*. Birikim Yay. (177). 18-20
- Uzun, R. (2007). İletişim Etiği Sorunlar ve Sorumluluklar, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Kırkıncı Yıl Kitaplığı, No.2
- Ünlüer, A. O. (2006). "Medyada Etik Söylem ve Medya Etiğini Biçimleyen Temel Belirleyiciler Üzerine Bir Değerlendirme" Küresel İletişim Dergisi, sayı 2, Güz-2006, Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi
- Yolçu, N. (2016). Politik Halkla İlişkilerin Üretimi Olarak Bülten Gazeteciliği. *Intermedia International e-journal*, 6-7,
- Zor, L. (2014). Medya Etiği Kapsamında Özel Hayatın İhlali Konusu, *Akademik Bakış Dergisi*. Kırgızistan: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları,
- <http://www.medyadernegi.org/wp-content/uploads/2011/09/medyaetikturk.pdf> Syf. 20-21-22 (Erişim Tarihi 17-07-2017)
- https://www.academia.edu/5046444/BASIN_VE_HALKLA_ILISKILERIN_BIRBIRLERIYLE_ILISKILERI_KAVRAMSAL, (Erişim tarihi, 26.09.2017)
- <http://bianet.org/kadin/ifade-ozgurlugu/123406-cocuk-odakli-habercilik-icin-gazetecilere-rehber> (Erişim Tarihi 17-07-2017)

Critical Analysis of Ethics in Press Releases and Announcements through Case Studies

Hicabi Arslan (Asst. Prof. Dr.)

Extended Abstract

Today, media is one of the most important centers designating social life. It is accepted that many people in the modern world perceive and interpret life through media. The notion of media comprises all operating systems enabling the three basic functions which include; keeping information and messages, conveying them remotely and updating political and cultural experiences, either completely or partially. While fulfilling functions such as informing, conveying culture, entertaining and socializing, mediating commercials to publicize goods and products; media also fulfills the functions of making a political propaganda, inspecting and criticizing, creating a public opinion, discussing and establishing a dialogue.

Media should pursue public welfare, as well as the condition, value and importance of individuals who constitute the public, while fulfilling its tasks. Considering that media affects social life and social values the most; this function should be fulfilled based on a publishing model that regards ethical principles and values, such as community service consciousness, public service consciousness, compliance with service standards, commitment to the goal and mission, honesty and objectivity, respectability and reliance, kindness and respect, giving notice to competent authorities and avoiding conflict of interest, in general.

Comprising all communication areas such as printed, visual and audial media organs; media is a corporate structure that inspects especially all kinds of managerial mechanisms on behalf of people, conveys people's opinions to the managerial stages and provides public / social service. Media facilitates conveying culture in society and creating a public opinion in order to inform and train society. Pursuing the citizens' right to receive an answer; media enables individuals to criticize and discuss an incident and to establish a mutual dialogue. With its functions and effects; media is a tool that directs social lives, preferences, political positions and enlightenment processes of individuals or communities and provides entertainment, news and social interaction.

Considering the relationship of press statements with media; one of the most important functions of media is to provide news and information. By this means, media provides people with extensive information; from fashion to health and to politics, from economy to private life. Society is informed and also directed via media, which consequently lays a great burden on media especially while conveying news. In other words, the vision or agenda created for all incidents in society is largely a product of media.

Every community has established rules comprising all areas of life in accordance with their own cultural values to put social life in order. Rules of customs and traditions, as well as principles and rules of professional practice that are determined according to professional qualities provide social life with a certain order. Accordingly, moral principles that arise on the basis of various cultural elements of communities and are usually unwritten spread in every area of social life. Occupational and professional

applications are carried out according to certain moral (ethical) rules, as well. As in every area of profession; media also has certain social and universal ethical application rules.

Ethics discusses morals, searches good and bad moral values among people and handles judgements underlying moral attitudes. Every occupational group in society seeks providing benefit to society. Ethical rules applied in media are established by various professional organizations in media organs. Journalists' responsibilities against society and citizens in terms of professional ethics should be reflected on the news they report and the news language. They have to provide an accurate flow of information to the public. This nature of press, whose theme is determined by 'anything' related to social life, the subject of that life and its relationship with nature and which, therefore is the only way for individuals to interpret, define and recognize and is a means of obtaining information and establishing communication, also holds the mission of specifying, introducing, managing, directing and reconstructing other social relations. Media not only maintains this process passively, but also sustains its presence as the 'fourth power' following executive, legislative and judicial activities, which are the bourgeoisie administration functions of social life, actively. The texts through which information about all social developments, either positive or negative, affecting individuals' lives are conveyed to the public by media organs such as newspapers, journals, television and radio are called news.

Individuals have important rights and freedoms within democratic systems. One of the most important rights and freedoms is the right and freedom to learn what goes on in the surrounding area. Identifying the right and freedom to obtain information is accepted as a democratic indicator. However, inclusion of these indicators in the legislation of countries with international contracts does not necessarily indicate that they are applied the same way in social life. In fact, just as a carpenter makes anything with wood using carving knives which are his production tools; media which is a means of information production and distribution is smartly used by the dominant class that possesses the private ownership of this means with the awareness of reconvincing society that they need and thus, protecting their own class benefits. What should be taken into consideration here is that media is used as a means not only by the dominant class and their ideology, but also by other social classes and their ideologies.

It is known that media and journalists are in the center of ethical discussions. Journalists should pursue public welfare and the value of individuals while fulfilling their task of informing people. Considering that media affects social life and social values the most; this function should be fulfilled based on a publishing model that regards ethical principles and values, such as community service consciousness, public service consciousness, compliance with service standards, commitment to the goal and mission, honesty and objectivity, respectability and reliance, kindness and respect, giving notice to competent authorities and avoiding conflict of interest, in general.

In the study, the graduate students K. Akin Toker, Orhun Demirci, Yasemin Yildirim, Necdet Arikan, Zeynep Kantarci, Sefa Koc and Musa Duman from Adnan Menderes University Institute of Social Sciences Department of Public Relations and Advertising examined the reporting of press bulletins, how to process them in reality, attitudes and behaviors of judicial/administrative units and expectations of the public, within the scope of a case study which was conducted using seven different contents within the context of the

“Critical Professional Approaches to Press Bulletins and Releases” lesson from a critical viewpoint.

Keywords, Press Bulletin, Ethics, Press Release, Critical Viewpoint, Media.